

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 584/2016
20.04.2017. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Снежане Андрејевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обојице из ..., које заступа Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3618/15 од 23.12.2015. године, у седници одржаној 20.04.2017. године, донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3618/15 од 23.12.2015. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 6/15 од 23.11.2015. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца АА и ББ, којим су тражили да се обавезе тужена Република Србија – Министарство правде и државне управе, да тужиоцима на име рехабилитационе штете (материјалне и нематеријалне) плати 57.599.223,33 динара, са законском затезном каматом од пресуђења до исплате, као и да им надокнади трошкове поступка и то по основу: обављеног и неплаћеног рада у радно време износ од 6.448.000,00 динара, обављеног а неплаћеног прековременог рада износ од 9.647.250,00 динара, губитка плата за време незапослености по престанку лишења слободe износ од 850.000,00 динара, разлике у личном доходу пре и после штетног догађаја износ од 7.856.640,00 динара, губитка пензија у износу од 2.797.333,33 динара, новчане накнаде за психички – душевни бол због противправног лишења слободe у износу од 10.000.000,00 динара, новчане накнаде за психички и душевни бол због смрти блиског лица у износу од 10.000.000,00 динара, новчане накнаде за претрпљени страх у износу од 10.000.000,00 динара. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси

своје трошкове поступка. Ставом трећим изреке, одлучено је да се тужилац ослобађа од плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 3618/15 од 23.12.2015. године, одбијена је жалба тужилаца и пресуда Вишег суда у Сомбору П 6/15 од 23.11.2015. године потврђена у ставу првом и ставу другом изреке.

Против правноснажне другостепене пресуде тужиоци су благовремено изјавили ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11) и утврдио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, отац тужилаца ВВ, рођен ... године у месту ... – ... у ..., ухапшен је 16.04.1953. године, а решењем бр. ... Већа за прекршаје при Државном секретаријату за унутрашње послове Народне Републике Црне Горе на Цетињу од 29.06.1953. године изречена му је затворска казна у трајању од 24 месеца због непријатељског иступања на линији резолуције ИБ од почетка 1950. године. Казну је издржавао на Голом отоку, одакле је пуштен на слободу 01.07.1955. године. По повратку са Голог отока закључио је брак са ГГ, дана 12.10.1957. године, у ком су рођени тужиоци, АА ... године и ББ ... године. Отац тужилаца је 01.09.1955. године примљен у радни однос на одређено време у предузеће "... у ..., а од 03.07.1956. године радио је у више предузећа у ..., до пензије. Преминуо је 16.06.1979. године у Решењем Апелационог суда у Новом Саду Рех ж 95/14 од 05.06.2014. године усвојен је захтев тужилаца за рехабилитацију њиховог оца и утврђено да је решење од 29.06.1953. године ништаво од тренутка доношења, као и његове правне последице. Пре подношења тужбе у овој парници, тужиоци су 27.08.2014. године поднели захтев за рехабилитационо обештење Министарству правде, Комисији за рехабилитационо обештећење, о ком није одлучено у року од 90 дана од подношења.

На утврђено чињенично стање, правилно су нижестепени судови применили материјално право и то одредбе члана 26. став 1., став 3. и став 4. Закона о рехабилитацији ("Службени гласник РС" бр. 92/2011), одбијањем тужбеног захтева.

Тужбени захтев тужилаца заснива се на одредбама Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ 92/11). Овим Законом прописани су услови за рехабилитацију, круг лица, активна легитимација за подношење захтева за рехабилитацију, као и услови и круг лица легитимисан за остварење права на

враћање имовине, односно обештећење за ту имовину и право на рехабилитационо обештећење.

Одредбом члана 26. став 1. тог закона, прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом трећим истог члана је прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. Закона (деца лица која су из политичких, верских, националних и идеолошких разлога лишена живота, слободе или других права до дана ступања на снагу Закона, као и лица ако је судска или административна одлука донета противно начелима правне државе и општеприхваћеним стандардима људских права и слобода као и лица која се сматрају борцима Народноослободилачког рата, која су за време трајања повреде права и слобода родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља), имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом трећим овог члана је прописано да лица из члана 21. став 2. (брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица), имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Цитиране одредбе којима је регулисана материја права рехабилитованог и других лица укључујући и право на рехабилитационо обештећење, како то правилно закључују нижестепени судови, упућују на закључак да лица из члана 7. тачка 5. овог закона, као наследници рехабилитованог лица, које је умрло пре ступања на снагу закона немају право на обештећење за материјалну штету коју је рехабилитовано лице претрпело за време неоснованог и незаконитог лишења слободе или друге повреде права. Правилан је закључак нижестепених судова да тужиоци, као наследници рехабилитованог лица које је умрло пре ступања на снагу овог закона, немају право на рехабилитационо обештећење за нематеријалну штету јер то произилази из одредбе члана 7. тачка 5. у вези члана 21. и 26. Закона о рехабилитацији.

Полазећи од цитираних одредби, које правилно тумаче нижестепени судови, и по оцени овога суда право на накнаду материјалне штете због повреде права и слобода за (неплаћени рад, неплаћени прековремени рад, неисплаћена плата за време незапослености, разлика у пензији), има само рехабилитовано лице које је било у животу у моменту ступања на снагу Закона о рехабилитацији. Имајући у виду да је тужиочев отац преминуо 1979. године пре ступања на снагу овог закона (2011. године), његов законски наследник то право нема. Исто је и са правом на накнаду нематеријалне штете јер то произилази из одредбе члана 21. у вези члана 26. став 3. и члана 7. тачка 5. Закона, пошто тужилац не спада у круг лица

наведених у тачки 5. члана 7. Закона о рехабилитацији да би остварио право на накнаду нематеријалне штете.

Ревизијом се неосновано истиче да су судови дискриминисали тужиоце, односно њиховог правног претходника по основу личног својства и то биолошке чињенице смрти, када су заузели став да право на накнаду материјалне штете припада само лицу које је било живо у време ступања на снагу Закона о рехабилитацији који то право признаје. Не ради се о дискриминацији, већ о примени права.

Наиме, чланом 1. став 2. Закона о наслеђивању прописано је да заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Имајући у виду да је тужиочев отац преминуо пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, то се као правна последица рехабилитације која је прописана чланом 3. тог закона не може сматрати да је рехабилитовано лице за живота стекло имовинско право на накнаду материјалне штете па стога то право не улази у његову заоставштину нити може да буде предмет наслеђивања. То право би могло да буде предмет наслеђивања једино у случају да је посебним прописом или посебном одредбом Закона о рехабилитацији прописано да се по ступању наведеног закона и по правноснажности решења о рехабилитацији право на накнаду штете сматра имовинским правом рехабилитованог лица и да улази у његову заоставштину и да може бити предмет наслеђивања. Како то није случај, то ни право на накнаду материјалне па ни право на накнаду нематеријалне штете у виду рехабилитационог обештећења не припада тужиоцу јер он не спада у круг лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији.

С тим у вези, тужиоци се у ревизији неосновано позивају на члан 186. Закона о облигационим односима, који прописује да је штета доспела од тренутка настанка, јер како је наведено, право на накнаду материјалне штете није могло ући у заоставштину тужиоца, у смислу члана 1. став 2. Закона о наслеђивању, јер то право у време смрти оца тужиоца није било законом признато. Зато се лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији не могу позивати на ово имовинско право као предмет заоставштине, односно наслеђивања.

Правилно су нижестепени судови закључили да тужиоцима не припада ни право на накнаду нематеријалне штете, у смислу одредбе члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији. Право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе признато је деци која су за време трајања повреде права и слободе родитеља рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена, или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља (члан 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији). Имајући у виду да су тужиоци рођени ... године и ... године, односно након повратка њиховог оца са Голог отока, несумњиво је да не улазе у круг лица којима је признато право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе. Поред тога, смрт покојног ВВ је наступила 24 године

по повратку са издржавања казне, дакле независно од радње судског или административног органа, па тужиоцима не припада ни право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, у смислу одредбе члана 26. став 4. Закона о рехабилитацији.

Из наведених разлога, применом члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија
Снежана Андрејевић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић